

INDVANDREDE RÉFUGIÉS FRA SYDVEST-
FRANKRIG OG KRONPRINS FREDERIKS (IV)
BESØG I ROCHEFORT I 1692

Af *Louis Bobé.*

I det, foranlediget ved Alliance Française's 50 aarige Bestaaen afvigte Aar udgivne Festskrift har jeg givet en Fremstilling af den Kulturindsats, Danmark skylder franske Indvandrere, særlig de mange, der paa Grund af Religionsfølgelserne efter Ophævelsen af det nantiske Edikt (1685) søgte Tilflugt i København og her grundlagde den fransk reformerte Menighed. Til den almindelige Oversigt er knyttet en Række Stamtavler over de Refugié-familier, der har fæstet Rod herhjemme. Efter Menighedens ældste, omhyggeligt førte Kirkebog, der som oftest anfører de Indvandrede Hjemsted og Forældre, er der foretaget en Sammenstilling af de Egne og Byer, hvorfra de er komne. Denne Undersøgelse har godtgjort, at et paafaldende stort Antal landflygtige Huguenotter er indvandret hertil fra det sydvestlige Frankrig, fra Pays d'Aunis, Saintonge, Saintes og fra La Rochelle, gennem Aarhundredet Hovedsædet for Tilhængere af den reformerte Trosbekendelse, og især fra den ud for Staden beliggende Ø Ile de Ré med dens to vigtigste Smaabyer, La Flotte og St. Martin.

Under et Studieophold i La Rochelle og paa Ile de Ré afvigte Sommer har jeg kunnet forøge de ovenfor nævnte Meddelelser og den tidligere i nærv. Tidsskrift 9. IV. 57 ff givne Sammenstilling. Dette skyldes i væsentlig Grad den store Velvilje, jeg har mødt hos Arkivaren for Départementet Charente Inférieure Hr. d e V a u x d e F o l e t i e r. Ligeledes skylder jeg Tak til Mme C h. L e m paa Ile de Ré, Enke efter afd. Direktør i Banque de France G. Lem. Denne af Samlingen og Bevaringen af Ile de Ré's Historie og Traditioner meget fortjente Mand tilhørte en fra Norge udvandret Slægt, der i to Aarhundreder har været bosiddende paa Øen. Af det med største Pietet gennem Generationer værnede Slægtshjem med dets stemningsfulde Interiører og værdifulde Samling af Familiebilleder faar man et sikkert enestaaende Indtryk af en velstaaende

Huguenotfamilies Indendørs Liv gennem Tiderne i en af Verdens Storme uberørt Hygge og Fred.

Spørgsmaalet om, hvorledes de hjemløse Udvandrere fandt Vejen op til de nordiske Lande, har tidligere været drøftet af Pierre Dez, nu Prof. i Poitiers, i hans grundige Monografi: *Histoire des Protestants de l'Église Réformée de l'Île de Ré* (La Rochelle, 1926).

Med beundringsværdig Tapperhed og Udholdenhed havde Ile de Ré's langt overvejende protestantiske Befolkning under Religionskrigene lige fra Trængselstiderne efter Bartolomæusnatten hævdet deres Trosfrihed, indtil Ophævelsen af det nantiske Edikt blev skæbnesvanger for Øens fredelige og velstaaende Befolkning, der i 1685 talte 3—4000 reformerte Trosbekendere. Allerede i 1668 havde Ludvig XIV forbudt sine Undersaatter at forlade Frankrig, og i 1681 blev denne Bestemmelse særlig indskærpet Beboerne paa Ile de Ré, hvilket Magtsprog indleder Masseudvandringen fra Øen som Følge af de katolske Myndigheders Voldsherredømme.

Den livlige Handelsforbindelse mellem Ile de Ré og de nordiske Lande gjorde det muligt for Flygtninge at unddrage sig Strandvagternes Paapasselighed ved i Nattens Mørke at ro ud i Baad til de paa Rheden liggende fremmede Skibe, hvis venligt sindede Kaptainer tog dem ombord og skjulte dem i Kasser og Tønder eller mellem Plankerne, indtil de var i rum Sø med Kursen til de hollandske Havne, særlig Amsterdam. Den landflygtige *Catharine Dechezaulx*, der fra Ile de Ré gik til Bergen, kom ikke op paa Dækket, førend man fik den hollandske Kyst i Sigte.

Fra Holland gik mange til Søs videre til Hamborg, og en Del forsøgte Lykken ved at fortsætte til København, hvor de af Dronning Charlotte Amalie udvirkede kongelige Privilegier for indvandrende Huguenotter gav dem Haab om at finde et blivende Fristed. Man regner med, at der af Ile de Ré's protestantiske Befolkning er udvandret henved 1500 Personer. Under det fanatiske kirkelige Tvangstyre havde mange maattet afsværge deres Tro, men flygtede, pint af Samvittighedsnag, og fandt hos de reformerte Præster i fremmede Lande let Syndsforladelse. De Landflygtige fra Ile de Ré spredtes over den vide Jord til Amerika og Kapstaden. Ofte gik Familiefaderen i Udlændigheden mod et ukendt Maal, og først efter at han havde skabt sig en Existens i det nye Hjemland, fulgte Hustru og Børn efter. Ikke alle forlod Hus og Hjem tomhændede, ofte var det lykkedes dem at afhænde deres Ejendele før Flugten.

Om de fra selve Ile de Ré til Danmark udvandrede Familier *Valleau, Dechezaulx, Jouneau, le Cercler de la*

Monnerie og Butaud giver de i Arkivet i La Rochelle opbevarede Kirkebøger for St. Martin i Tidsrummet 1659—85 gode Oplysninger.

Slægten Valleaus ældste kendte Stamfader er Gabriel Valleau, f. o. 1595 † 9. Sept. 1668 i St. Martin, hvis Søn var:

Etienne, gift m. Anne Morin, der levede 1678 som Enke og efterlod Sønnerne

1. Jean, f. o. 1645; gift m. Judithe Gauvin (se ndfr.)
2. Jacques, f. o. 1658, afsvor 1685, vistnok identisk med den Jacques V., der fra 1709 til sin Død, 7. Maj 1724 var Kateket ved den fransk reformerte Menighed; gift 1 Marts 1677 m. Magdeleine Mousnier, † 6 Maj 1729 i Kbhvn., 75 Aar gl.
3. Pierre, dbt. 19 Dec. 1660 i St. Martin, afsvor 1685; 1696—1702 Diacre og Ancien ved Ref. Menighed, 1700 Borger i Helsingør, † her 1724, bgr. 23. Juli; gift m. Elisabeth Jouneau, (Forældre: Pierre Jouneau og Marie Gauvin), f. 1653 i St. Martin, † 23 Jan. 1732 i Helsingør.¹ Søn: Pierre, f. 11 Dec. 1685 i St. Martin.

Foruden de to til Danmark indvandrede Brødre, indkom hertil deres ældre Broder Jeans' Børn og en Datter af Pierre (se ndfr.)

- A. Françoise, f. 1660, gift 20 Febr. 1678 i St. Martin m. Charles Dechezaulx (Forældre: Jacques D. og Marie Morin).
- B. Judithe, f. 6 Nov. 1669 i St. Martin, dbt. 10 Nov. † 4 Marts 1748 i Kbhvn.; »réfugiée de l'Île de Ré«; gift m. Urmager og Ancien ved Ref. Menighed Isaac Beaupoil,² f. 1666 i Chatelleraud i Poitou, † 10 Juni 1737 i Kbhvn.
- C. Jean, f. 1682 i St. Martin, dbt. 8 Febr., 1716 Borger i Helsingør, † 6 Juni 1767; gift m. Anne Dechezaulx, se ndfr.

Pierre Valleaus Datter:

Elisabeth, gift 18 Febr. 1701 i Kbhvn. m. Alexandre Godeffroy.

Af den paa Ile de Ré talrige Slægt Dechezaulx, der, som det ses af ovenstaaende, gentagne Gange var indgiftet i Familien Valleau, indkom Etienne Dechezaulx, f. 1642

¹ Hendes Testamenter i Sjæll. Reg. 1717, 233, og 1723, 198 og 1731, 341. Heri nævnes Brødrene Etienne Jouneau, Købmand i London, Ny England (døbt 13 Maj 1663 i St. Martin), Susanne Marie Jouneau, gift m. Ezechiel Barbeau i London, og Philippe Jouneau i Ny England.

² Hans Testamente i Sjæll. Reg. 1737, 187.

paa Ile de Ré som Søn af Etienne D. d. æ. og Renée Ayrault, nævnes 1681 blandt de af Intendant de Muin forfulgte Reformerte, udvandrede til Dublin før 1685, † 7 Febr. 1728 i Kbhvn. Gift 1 Maj 1681 i Saint Martin m. Suzanne Bernard (Datter af Paul Bernard og Judithe Mollie), f. 1655 i La Rochelle, † 17 Marts 1729 i Kbhvn., 73 A. gl. De havde 1685 i Dublin en Datter Suzanne til Daaben og desuden to Døtre:

1. Anne, f. 1691, † 8 Marts 1771 i Kbhvn., 80 Aar, g. m. Jean Valteau (se ovfr.)
2. Marie Madeleine, † 1745 i Korsør, g. m. Henry Clavel de l'Etang (s. o.).

Daniel Dechezaulx fra Ars paa Ile de Ré havde Børnene Jeanne Marie og Jean Etienne Dechezaulx, af hvilke det ældste, f. og dbt. 27 Nov. 1716 i Ars, var gift med Ludvig Lem fra Norge, hvis Sønner gik til Ile de Ré og hvor deres Efterslægt levede indtil den nyeste Tid. Broderen Jean Etienne, f. 7 Jan. 1723 i St. Martin, kom o. 1740 med Søsteren til deres Onkel i Bergen, 1748 Borger i Byen og s. A. fransk Generalkonsul, † 24 Jan. 1799 i Bergen. Gift 1° 13 Maj 1760 m. Wenche Jacobine von der Lippe, f. 8 Jan. 1735, † 19 Dec. 1767; 2° 7 Dec. 1778 i Bergen m. Susanna Catharina Holck, f. 15 Nov. 1745, † 8 Marts 1803 i Bergen. Hans Søn Thomas, f. 6 Maj 1762 i Bergen, † 30 Juni 1831, fransk Generalkonsul i Bergen, efterlod Descendens.³

Fra Ile de Ré, hvor Frygten for mulige Undertrykkelser og Forfølgelser fra katolsk Side længe holdt sig, indvandrede endvidere Jacob Butaud, Søn af François Butaud og Madeleine Riorteau, f. 5 Jan. 1680 i Ars, døbt 12 s. M. i St. Martin, kom o. 1695 til Bergen, hvor han fik Plads paa Kommercedirektør Jørgen Thormöhlens Kontor og forblev i dennes Tjeneste til hans Principals Død i 1709, i hvilket Aar han ogsaa tog Borgerskab i Bergen og nogen Tid efter blev fransk Generalkonsul. Han var gift med Anne Christine Stabeel, Datter af Sognepræst til Gulen Nicolai Stabeel, f. 1702, † 19 Juni 1746 i Bergen. Butaud døde sammesteds i 1748, bgr. 3 Maj. I Skiftet efter ham nævnes som hans Arvinger to Søskenbørn, de to ovenfor nævnte Søsterbørn Jeanne Marie og Jean Etienne Dechezaulx.

³ P. Dez., Hist. des Protestants de l'Ile de Ré, 79, S. 74 n.

⁴ P. Dez. Medd. af Hr. Bibliotekar M. Wiesener, Bergen, og sammes Afhandling: Utenlandske Konsuler i Bergen (Bergens hist. Forenings Skrifter XXII (1916), 36 f.), hvori findes Portrætter af J. Butaud og J. E. Dechezaulx.

Af en femte paa Ile de Ré hjemmehørende adelig Slægt indkom en enkelt Mand:

Samuelle Cercler de la Monnerie, Søn af Samuel C. de la M., Kaptain for Vagtskibet, og Catherine de l'Estrille (F. Michel de l'E. og Hustru Jeanne), dbt. 13 Juni 1666 i St. Martin,⁵ nævnes 1681 sammen med Etienne Dechezaulx, Etienne Jouneau og Pierre Valteau blandt de af Intendant de Muin forfulgte Indvaanere paa Ile de Ré⁶ allerede 1683 Ltnt. i den danske Marine, 1697 Kaptlnt., dim. 1709, † 26 Maj 1714, havde 1689—1700 Børn til Daaben i Kbhvn. i Ægteskab med Elizabeth Duzet (Dusseth), der døde her i 1701⁷ (Boet reg. 7 Maj).

Om en fra Saintes først ind i det 18 Aarhundrede til København indvandret Huguenot Elie Angibaud fra Saintes, er der fremkommet Efterretninger, som viser, hvilke Næringsveje, der særlig kunde dyrkes af Franskmænd i København.⁸ Elie var Søn af Apotekeren Elie Angibaud, hvis Apotek endnu ses i Grande Rue i Saintes. Moderen Jeanne Chadeau var Søster til Søkaptain Isaac Chadeau de la Clocheterie. Han selv fødtes 20 Marts 1701, var 1717—18 i Dublin for at lære Engelsk, forlod 1723 Saintes og bosatte sig i København, hvor han 21 Nov. 1726 ægtede Gabrielle du Cros, f. 1700 i Genève, † 18 April 1745 i Kbhvn. Herfra beretter han om sin Tante Marie Dumas, f. Angibaud og hendes Søsterdatter Marie Marguerite St. Paul, f. Angibaud, død 2 Sept. 1723 i Kbhvn., der s. A. havde faaet Bevilling paa at sælge forskellige Sorter Krydderier, Vin, Brændevin og Likører.⁹ Han havde *to Familier fra Ile de Ré og La Rochelle boende i sit Hus*. Vinhandelen var en af de bedste Leveveje i Norden, men det kostede mange Penge; der kunde tjenes godt ved Salg af Brændevin (eau de vie), hvoraf der kun fandtes ringe Forraad i Byen, derimod megen brændt Vin. Af yndede Lækkerier nævner han Althea- og Lakritstærter (pâte de guimauve, de réglisse). Selv levede han paa Lykke og Fromme og betragtede sig som død for Frankrig paa Grund af de dér herskende Love. I 1745 gik han til London, efterladende to her fødte Børn Elisabeth Julie, f.

⁵ Kbg: Samuel, fils de Samuel Le Cercler Sr delamonnerie et Catherine de l'estrille et Jeanne de lestrille, baptisé le treizieme de juin mil six cent soixante six. T. A. Topsøe-Jensen og E. Marquard, Den dansk-norske Sæetat, 1935 II, 66.

⁶ P. Dez., S. 54.

⁷ Underadmiralitetets Skifteakter 1700—02, 167.

⁸ Revue de Saintonge et d'Aunis XXXII, 216—19; XXXIV, 6—34.

⁹ Kbhvns. Dipl. VIII, 568.

27 Jan. 1729, † 23 Nov. 1792, og Jean Pierre, f. 2 Juli 1739, som fulgte med en Skibskaptajn til Kina. Angibaud døde 1755 i London.

Fra Saintonges indkom Armand La Louche écuyer du Perron, Søn af Armand La Louche, écuyer de Rivédoux og Elizabeth Nicolas, f. 1654 i Saintonges, kom 1671 fra La Rochelle med et Kompagniskib til Vestindien. 1683 Ltnt., 1704 Schoutbynacht, død 17 Sept. 1706 paa 2Kbhvns. Red ved Kæntring; gift 1691 m. Jeanne Guenon. Hans Søstersøn var Henry Clavel de l'Etang, f. 1684 i Holland, 1703 Kadet, 1719 Kaptajn i Marinen, † 1745 i Korsør, gift m. Marie Madeleine Dechezaulx.

Marie Madeleine Amian, f. 1696 i Saintonges, † 24 Aug. 1759 i Kbhvn., ægtede sammesteds 21 Febr. 1726 Urmager Jean Hignar.

Om den første Præst ved den herværende fransk reformerte Kirke Philippe Mesnard fra Saintes, der i Okt. 1685 ankom til Kbhvn. med flere landflygtige Trosfæller, se Persh. Tidsskr., 9. IV. S. 64.

Af andre til Danmark fra La Rochelle og Omegn udvandrede Huguenotfamilier, hvis genealogiske Forhold hidtil kun var mangelfuldt udredede, men som nu kan oplyses af franske Kilder, har særlig Slægten **de Cheusses** Krav paa Interesse, da et Par af dens Medlemmer har indtaget fremragende Stillinger i deres nye Hjemland. Under Henvisning til mine tidligere her i Tidsskriftet givne Meddelelser om Slægten de Cheusses hidsættes følgende Tilføjelser efter en Afhandling af G. Silvestre i Société de Géographie de Rochefort, Bull. XXVIII (1906): Henry de Cheusses et sa famille (p. 176 ff).

Jacques Henry til Fronsec, Châtellaion og de Cheusses, gift med Renée de Lozeré (Forældre: Gédéon seigneur de Rochefort og Renée Thevenin), havde Sønnen: Vincent-Gédéon-Henry de Cheusses, f. i La Rochelle, dbt. 13 Aug. 1666, flygtede med sin Moder, da Enke, til England og kom herfra til Kbhvn., hvor hun døde i Nov. 1688, tjente sig fra 1683 i den danske Hær op fra Ritmester til Generalltnt. [† 1754], fik 1699 af den franske Konge sine Godser tilbage paa Betingelse af, at han vilde bosætte sig i Danmark, hvilket han gjorde og afstod sin Ret til Renée de Trudaine. Gift 6. Febr. 1701 i Haag i den wallonske Kirke m. Henriette Lucrèce van Aerssen (Forældre: Cornelis A. til Sommelodyck og Plate og Marguerite du Puy, Marquise af Montbrun og Saint André), f. i Haag, døbt 9 Okt. 1678. — Deres Børn:

1. **Frederic Henry** [f. 1701 i Kbhvn.], gift i Celle m. sin Kusine **Sophie Louise Suzannet de la Forest** (Fader: Kammerjkr. hos Hertugen af Braunschweig-Lüneburg **Jacques Frédéric de la F.**), f. 8 Febr. 1713 i Celle, dbt. 11 s. M., † 6 Dec. 1765 i Haag, hvor han var dansk Gesandt [† 1773]. — Deres Børn: A—E.
  - A. **Anne Eleonore Henriette**, † 16 Okt. 1781 i Haag; gift m. Kontreadmiral **Jacob Henrik von Stöcken**.
  - B. **Charles Emile Henry** [f. 1702 i Kbhvn.], † 1 Febr. 1734 i Paramaribo, Guvernør i Surinam, holl. Guyana; gift 17 Juli 1729 smst. m. **Charlotte Elisabeth van der Lieth** (F.: Prof., Dr. phil. **Diderik v. d. L.** og **Elisabeth Baldina Helvetius**), f. 19 Nov. 1700 i Haag, † 6 Aug. 1753 i Paramaribo.
  - C. **Jacques Alexandre Henry** [f. 1704 i Kbhvn.], blev Broderens Efterfølger som Guvernør, † 26. Jan. 1735 i Paramaribo; gift 14 Juli 1734 i Haag m. **Catharina Eleonore Temminck** (F.: **Hendrick T.** og **Charlotte Elisabeth van der Lieth**). Datter: **Jacobina Henrietta Alexandrina**, f. 2 Juni 1735 i Paramaribo, † 16 Apr. 1819 paa Tosterup; g. 2 Aug. 1752 i Stockholm m. Generalltnt. **Greve Johan Sparre** (af Söfdeborg) til Tosterup, f. 10 Jan. 1715 i Karlskrona, † 3 Marts 1791 paa Tosterup.
  - D. **Guillaume Henry**, angives f. 31 Maj 1705 i Kbhvn.; gift m. **Eleonore Artemisie de Montroy** fra Slottet Montroy, 11 Km. fra La Rochelle.

Sluttelig kan omtales en fra La Rochelle til København indkommen Exulant, hvis Efterslægt har slaaet Rod her og først er uddød i nyeste Tid:

Paul Perret, Slørvæver (voilier), Søn af Købmand i La Rochelle **Michel Perret** og **Elizabeth Olivier**, gift 24 Aug. 1694 m. **Sara du Puy**, Datter af Købmand i La Rochelle **Barthelème du Puy** og **Anne Menigaud**.

En ny Forbindelse mellem Danmark og Udskebningsstedet for de forfulgte Réfugiés fra Rochelle og nærmeste Omegn knyttedes ved Kronprins **Frederiks Besøg** i 1692 paa Ile de Ré, uden at man nu ved, hvilken Interesse der har været forbundet med hans Udflugt til denne, kun et Aarti før saa rigt blomstrende og nu delvis affolkede Ø.

Medens man, særlig efter at Fr. Weilbachs Bog **Frederik IV's**

Italiensrejser (1933) er fremkommet, ved særdeles god Besked om Kronprins Frederiks Ophold i Italien, er man navnlig paa Grund af de mangelfulde Optegnelser, Prinsen og hans Rejsleedsagere har efterladt om Besøget i Sydfrankrig, mindre godt underrettet om deres Oplevelser paa denne Del af Rejsen, hvorom Oplysninger maa hentes fra franske Kilder. Foruden samtidige Beretninger i Datidens Aviser Gazette de France og Mercure galant 1692—93¹⁰ foreligger der fra den nyeste Tid en Specialafhandling om Kronprinsens Besøg i Rochefort i Bulletin de la Société de géographie de Rochefort under Titlen: Le Prince royal de Danemark à Rochefort en 1692 (XXXIII, 1911, 205 ff.).

Skønt Kronprinsen rejste inkognito som Greve af Schauenburg, blev han overalt modtaget med store Æresbevisninger.

I Toulouse, hvortil han var kommet 20 Sept., blev han af Præsidenten for Parlamentet i Toulouse, M o r a n d, diventeret med Festligheder og Jagtpartier. Ved et Møde i det stedlige Akademi blev Kronprinsen komplimenteret af d e R o c o l e s, historiographe de France, med en Velkomsttale, hvori han priste det Herskerhus, der i 200 Aar havde prydet den danske Trone.

S a i n t S i m o n betegner Prinsen som en lille Fyr, lidet lovende. I Paris forelskede han sig i Datteren og Moderen, og det fortælles, hvorledes denne Passion kom over ham i Dansen. Han var bleg som Døden og lignede mere et Menneske, der er ved at besvime og falde i konvulsiviske Trækninger, end en forelsket.

Som vordende Hersker over en Sømagt havde Kronprinsen en særlig Interesse i at gæste Rochefort, der paa den Tid gjaldt som den sikreste og bedst udrustede Havn i Frankrig.

I Montpellier havde Prinsen, som saa ofte paa denne og sin senere Udenlandsrejse et galant Eventyr. Her forelskede han sig i en ung Dame, som ogsaa Kommandanten i Languedoc, V i c t o r M a u r i c e d e B r o g l i e, var betaget af, saa at han i sin Skinsyge tilsidesatte Respekten og truede ad Prinsen, hvis Ledsager H a n s H e n r i k v. A h l e f e l d t vilde kaste den hidsige Mand ud af Vinduet. Der afgik Kurerer til Paris for at indberette Sagen, og Broglie blev øjeblikkelig suspenderet fra sin Stilling. Hans Svoger, Intendanten i Languedoc B â v i l l e, fik Broglie til at gøre Prinsen en fyldestgørende Undskyldning, men hans Suspension blev først hævet efter Prinsens Afrejse.

Besøget i Rochefort foregik under Vejledning af den for sin maritime Indsigt og videnskabelige Fordybelse udmærkede Intendant for Marinen og Generalitetet i La Rochelle M i c h e l

¹⁰ Gazette de France 1693, 60, 72, 96, 108. Mercure galant 1692, 107; 1693, 48, 223 ff.

Bégon,¹¹ der residerede saavel her som i Rochefort. Han havde samlet et meget værdifuldt Bibliotek paa 7000 Bind og Manuskripter, en stor Samling Kobberstik af berømte Mestre, i mange Bind, Byplaner, Kort, Mønter og Medailler, malede Portræter, deriblandt hans eget, af Hyacinthe Rigaud samt et seværdigt Kabinet af Kuriositeter.

Fra Pons modtog Bégon gennem Grev de Sourdis og Hr. de Bezons Efterretning om at Kronprinsen vilde komme til Rochefort. Medens Bégon forberedte sig til Prinsens Modtagelse sendte han en Hr. de Montaurer til Pons, som skulde tilbyde Prinsen Ophold i hans Hus. Kl. 4 om Eftermiddagen afgik to Vogne, som skulde afvente Prinsens Komme til Charente, hvor Hr. de Chaulnes, aide major i Marinen, komplimenterede ham paa Korpsets Vegne. Kl. 7 ankom Prinsen til Bégons Hus og modtoges, idet han steg ud, saavel af Værten som af Kommandanten i Rocheforts Havn, Marinekaptain de la Caffinière, der komplimenterede ham i Spidsen for alle Kaptainer og højere Officerer. Ved Foden af Trappen stod Bégons smukke Døtre Mad. du Revest d'Arcussia og Marquise de la Gallisonnière, der fulgte ham op i Salonerne, ledsaget af alle Officerer, som blev her et Kvarters Tid, medens de la Caffinière udbad sig hans Ordre. Imidlertid viste Bégon Prinsens Ledsager Ahlefeldt rundt i Huset for at aftale hvilke Værelser Prinsen og hans Suite skulde have til Raadighed. Kl. 8 traadte Kronprinsen ud af det ham anviste Værelse og gik ind i Salen, hvor der var forsamlet et stateligt Selskab. Prinsen underholdt sig livligt med Husets Damer og de tilstedeværende Officerer indtil der blev serveret. Der var dækket paa to Tafler, hvert med 15 Kuverter og to Buffetter. Æresgæsten fik anvist Pladsen ved den øverste Ende af Salen mellem Kaminen og Vinduerne, hvor der var anbragt en Lænestol og kun dækket til én Kuvert. Da der var serveret, rakte Bégon Prinsen en Serviet, hvilket han afviste, men modtog den fra Hushovmesterens Haand, ligesom hans Tilsidesættelse af Ceremoniellet ytrede sig ved at han nægtede at sætte sig til Bords før man havde placeret Kuverterne. Man lod to Pladser aaben til højre og til venstre, hvorefter Bégon og hans Svigersøn de la Gallisonnière satte sig paa hver sin Side af Kronprinsen, medens hans førnævnte Døtre tog Plads lige overfor ham, derefter kom hans Ledsagere og fem franske Officerer. Efter Maaltidet, der var ledsaget af Taffelmusik, spilledes der Kort, hvorpaa Bégon førte Prinsen op paa hans Værelse. Den følgende Morgen tidlig kørte Prinsen ud for at se Arbejderne gaa

¹¹ George Duplessis, *Un curieux du XVIIe siècle. Michel Bégon (1638—1710)*, Paris 1874. Yvonne Bezard, *Les Bégon*, Paris 1930, S. 260 ff. Archives historiques de la Saintonge et de l'Aunis, XI, 182; XLVII (1925), 157.

til deres Beskæftigelse i Arsenalet og steg derefter ombord i Admiralskibet, hilset med 15 Kanonskud. Resten af Formiddagen hengik med Besøg i Marinens Værksteder og Magasiner. Kl. 1 blev Dineren serveret, hvor Prinsen paany viste sin Ligefremhed idet han afslog at sætte sig i den for ham bestemte Armstol, men selv tog sig en almindelig Stol. Derefter tog Prinsen Bégons Bibliotek i Øjesyn, besøgte Byens Kaserner og overværede Soldaternes Exercits. Dagen sluttede med et Besøg i Rebslagerværkstedet, Støberiet og Marinesoldaternes Marketenteri. Om Aftenen bivaanede Prinsen en Theaterforestilling, der efterfulgtes af en Souper i Bégons Hus. Ogsaa ved denne Lejlighed afviste Kronprins Frederik den ham tiltænkte isolerede Æresplads, men satte sig mellem Bégons Døtre paa den anden Side af Bordet og konverserede Damerne med udsøgt fransk Ridderlighed og Artighed.

Den 16. Oktober begav Kronprinsen sig til La Rochelle og af- lagde herfra et Besøg paa Ile de Ré og dets Hovedby Saint Martin, af hvis udvandrede Indbyggere, som ovenfor nævnt, et Antal nu var bleven danske Undersaatter.